

מפתח תשובות נכונות

שאלה	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
תשובה	(4)	(2)	(2)	(1)	(1)	(4)	(1)	(1)	(1)	(3)

שאלה	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
תשובה	(3)	(4)	(2)	(2)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(1)

שאלה	21	22	23
תשובה	(3)	(3)	(1)

הסברים

אנלוגיות (שאלות 1-6)

1. השאלה: תריס : אור -

היחס: תריס הוא מתקן שתפקידו לחסום אור ולמנוע ממנו להיכנס לחלל מסוים.
א' תפקידו לחסום את ב'.

תשובה (1): גפרור : אש. האם גפרור חוסם אש? לא. באמצעות **גפרור** מייצרים **אש**, הוא לא חוסם אותה.

תשובה (2): מאוורר : אוויר. האם מאוורר חוסם אוויר? לא. **מאוורר** מגיע ומזרים **אוויר**, לא חוסם אותו.

תשובה (3): מזווה : מזון. האם מזווה חוסם מזון? לא. **מזווה** הוא המקום לאיחסון **מזון**, לא לחסום אותו.

תשובה (4): סכר : מים. האם סכר חוסם מים? כן. **סכר** הוא מבנה שתפקידו לחסום **מים** ולמנוע מהם לזרום, בדיוק כפי ש**תריס** חוסם **אור**.

תשובה (4).

2. השאלה: לסירוגין : רציפות -

היחס: לסירוגין פירושו באופן לא רציף, בהפסקות. **א'** מתאר פעולה שנעשית ללא **ב'**.

תשובה (1): במשורה : כמות. האם במשורה מתאר פעולה ללא כמות? לא. **במשורה** (=בכמות מועטה, בצמצום, במידה קטנה) מתאר פעולה בכמות **מועטה**, לא ללא כמות.

תשובה (2): על רגל אחת : יסודיות. האם על רגל אחת מתאר פעולה ללא יסודיות? כן. לעשות משהו **"על רגל אחת"** פירושו לעשות אותו במהירות ובאופן שטחי, לא **ביסודיות**, בדיוק כפי שלסירוגין פירושו לא ברציפות.

תשובה (3): על אפו ועל חמתו : התנגדות. האם על אפו ועל חמתו מתאר פעולה ללא התנגדות? לא. הביטוי מתאר פעולה שנעשית בעל כורחו של מישהו, כלומר דווקא שיש לה התנגדות.

תשובה (4): בשוויון נפש : אדישות. האם בשוויון נפש מתאר פעולה ללא אדישות? לא. בשוויון נפש ואדישות הם מושגים נרדפים.

תשובה (2).

3. השאלה: מילא : התפקע -

היחס: עודף מילוי גרם לכך שמשוהו התפקע. עודף א' גרם לכך שמשוהו ב'.

תשובה (1): הרס : נחרב. האם עודף הרס גרם לכך שמשוהו נחרב? לא. משוהו נחרב כתוצאה מהרס, אך לא מעודף הרס.

תשובה (2): אפה : נשרף. האם עודף אפייה גרם לכך שמשוהו נשרף? כן. כאשר אופים משוהו זמן רב מדי, הוא נשרף.

תשובה (3): איחר : הוחמץ. האם עודף איחור גרם לכך שמשוהו הוחמץ? לא. משוהו מוחמץ כתוצאה מאיחור, אך לא מעודף איחור - גם איחור קטן יכול לגרום להחמצה.

תשובה (4): הפיל : התנפץ. האם עודף הפלה גרם לכך שמשוהו התנפץ? לא. משוהו עלול להתנפץ כתוצאה מהפלה, אך לא מעודף הפלה.

תשובה (2).

4. השאלה: השיב פניו ריקם : ביקש-

היחס: להשיב פניו ריקם פירושו לסרב לעשות מה שמישהו ביקש. א' זה סירב לעשות מה שמישהו ב'.

תשובה (1): המרה פיו : ציווה. האם המרה פיו זה סירב לעשות מה שמישהו ציווה? כן. כאשר מישהו מצווה עליך ואתה ממרה את פיו, אתה מסרב לעשות את מה שציווה.

תשובה (2): עמד על דעתו : שכנע. האם עמד על דעתו זה סירב לעשות מה שמישהו שכנע? לא. לעמוד על דעתך פירושו להתעקש על עמדתך, אך שכנוע אינו בקשה להשתכנע, ולכן היחס שונה מהיחס המקורי.

תשובה (3): הקביל את פניו : הזמין. האם הקביל את פניו זה סירב לעשות מה שמישהו הזמין? לא. להקביל פנים פירושו לקבל בברכה, וזה לא תואם את היחס המקורי.

תשובה (4): ריפה את ידיו : עודד. האם ריפה את ידיו זה סירב לעשות מה שמישהו עודד? לא. לרפות ידיים פירושו להחליש מוטיבציה, כלומר הפך מלעודד.

תשובה (1).

5. השאלה: שירון : שיר -

היחס: שירון הוא ספר שירים. א' הוא אוסף של ב'.

תשובה (1): שאלון : שאלה. האם שאלון הוא אוסף של שאלות? כן. שאלון הוא טופס המכיל אוסף של שאלות.

תשובה (2): פסלון : פסל. האם פסלון הוא אוסף של פסלים? לא. פסלון הוא פסל קטן, לא אוסף פסלים.

תשובה (3): פעוטון : פעוט. האם פעוטון הוא אוסף של פעוטות? לא. פעוטון הוא מסגרת חינוכית לפעוטות, לא אוסף של פעוטות.

תשובה (4): מקומון : מקום. האם מקומון הוא אוסף של מקומות? לא. מקומון הוא עיתון מקומי, לא אוסף מקומות.

תשובה (1).

6. השאלה: תרחיש : להתרחש -

- היחס:** תרחיש הוא משהו שעשוי להתרחש אך לא בוודאות. א' הוא משהו שעשוי ב' אך לא בהכרח.
- תשובה (1):** מטלה : להתבצע. האם מטלה היא משהו שעשוי להתבצע אך לא בהכרח? לא. **מטלה** היא משימה שצריכה **להתבצע**, לא משהו שעשוי להתבצע.
- תשובה (2):** תגלית : להתגלות. האם תגלית היא משהו שעשוי להתגלות אך לא בהכרח? לא. **תגלית** היא משהו שכבר **התגלה**.
- תשובה (3):** הבטחה : לקיים. האם הבטחה היא משהו שעשוי להתקיים אך לא בהכרח? לא בדיוק. **הבטחה** היא התחייבות שניתנה וצריך **לקיים** אותה, לא אפשרות עתידית.
- תשובה (4):** מועמד : להיבחר. האם מועמד הוא משהו שעשוי להיבחר אך לא בהכרח? כן. **מועמד** הוא אדם שמתמודד על תפקיד ועשוי **להיבחר**, אך ייתכן שלא ייבחר.
- תשובה (4).**

הבנה והסקה (שאלות 7-17)

- 7. השאלה:** מיכל צבעה את שיערה לבלונדיני, וכשבאה למחרת לעבודתה עורר צבע שיערה החדש עניין רב. מיכל הופתעה מן הדבר, וכשתהתה על כך באוזני נמרוד, הוא אמר לה: "מי שחי באגם שמימיו שקטים, כל אדווה נדמית בעיניו כנחשול."
- איזו מן הטענות הבאות משקפת בצורה הטובה ביותר את כוונתו של נמרוד?
- פתרון:** נמרוד משתמש במטאפורה של אגם שקט : באגם שמימיו שקטים, גם גל קטן (אדווה) נראה כמו גל גדול (נחשול). הוא מסביר למיכל מדוע עמיתיה הגיבו בצורה כה נלהבת לשינוי קטן כמו צביעת שיער : הם חיים בסביבה "שקטה" - סביבה שבה שינויים נדירים. לכן גם שינוי קטן נראה בעיניהם כאירוע גדול.
- תשובה (1):** אפילו שינוי פעוט כמו שינוי צבע שיערה של מיכל מעורר הדים רבים במקום שהשינויים נדירים בו נכון. תשובה זו משקפת בדיוק את המטאפורה של נמרוד : המקום שבו מיכל עובדת הוא כמו "אגם שמימיו שקטים" - מקום שבו שינויים נדירים. לכן העובדים, שרגילים לשגרה קבועה, רואים שינוי קטן (צביעת שיער) כאירוע גדול, בדיוק כפי שאדווה קטנה נראית כנחשול באגם שקט.
- תשובה (2):** במקום שממעטים לדבר בו על מראם החיצוני של העובדים, אין פלא שבמקרים הספורים שבהם הנושא עולה לשיחה הוא נעשה לשיחת היום
- לא נכון. תשובה זו טוענת שהשיחות על מראה חיצוני נדירות, אך המטאפורה של נמרוד עוסקת במצב שבו השינויים עצמם נדירים. ההבדל משמעותי : לפי תשובה זו השינויים קורים לעתים תכופות אך לא מדברים עליהם, בעוד שלפי המטאפורה השינויים עצמם אינם קורים לעתים קרובות.
- תשובה (3):** מיכל היא דמות מרכזית כל כך בהווי של מקום עבודתה, עד שברור מדוע כל שינוי שתעשה במראה החיצוני שלה יעורר הדים
- לא נכון. תשובה זו מייחסת את התגובה הנלהבת למעמדה המיוחד של מיכל, אך לפי המטאפורה התגובה הייתה זהה לכל אדם שהיה עושה שינוי כלשהו. הסיבה לתגובה היא אופי הסביבה השקטה, לא זהות האדם שביצע את השינוי.
- תשובה (4):** מיכל מקפידה שלא להעיר על שינויים במראה החיצוני של עמיתיה, ולכן תגובתם של עמיתיה נראית לה לא נאותה
- לא נכון. בטקסט נכתב שמיכל "הופתעה" מהתגובה, לא שהיא חשבה שהתגובה אינה נאותה. נמרוד מסביר לה מדוע התגובה הייתה כה נלהבת, לא מדוע היא חשה שתגובתם הייתה לא הולמת.
- תשובה (1).**

8. השאלה: המדענים אינם קובעים חוקים, אלא רק מציעים הסברים "על תנאי", ואת ההסברים הם מחליפים ללא היסוס כל אימת שמתגלים ממצאים חדשים הסותרים אותם. לפיכך, תאוריה שיש עליה הסכמה רחבה ומתמשכת, כמו התאוריה בדבר קיומה של התחממות גלובלית, היא תאוריה מרשימה מאין כמוה.

על פי המשתמע מן הפסקה, מדוע התאוריה בדבר קיומה של התחממות גלובלית היא תאוריה מרשימה מאין כמוה?

פתרון: בפסקה מוצגת הדרך שבה המדע עובד: מדענים מציעים הסברים "על תנאי", ומחליפים אותם כאשר מתגלים ממצאים סותרים. לכן, אם תאוריה מסוימת שורדת זמן רב ויש עליה הסכמה מתמשכת, המשמעות היא שלא נמצאו ממצאים שסותרים אותה - וזה מה שהופך אותה למרשימה.

תשובה (1): מפני שהמדענים לא החליפו אותה זמן רב, והדבר מעיד שהממצאים תומכים בה בעקביות

נכון. לפי הפסקה, מדענים מחליפים תאוריות כאשר מתגלים ממצאים סותרים. העובדה שתאוריית ההתחממות הגלובלית לא הוחלפה זמן רב מעידה שהממצאים שנאספו לאורך השנים המשיכו לתמוך בה ולא סתרו אותה.

תשובה (2): מפני שכמו רבות מן התאוריות, בעבר היא הייתה שנויה במחלוקת בקרב המדענים

לא נכון. גם אם נניח שהתאוריה הייתה שנויה במחלוקת בעבר, התשובה עצמה מציינת שזה "כמו רבות מן התאוריות" - כלומר אין בכך משהו מיוחד שיהפוך אותה למרשימה "מאין כמוה".

תשובה (3): מפני שבשונה מתאוריות אחרות, היא נותרה על כנה אף שנתגלו ממצאים הסותרים אותה

לא נכון. תשובה זו סותרת את ההיגיון בפסקה. לפי הפסקה, מדענים מחליפים תאוריות כאשר מתגלים ממצאים סותרים. אם היו מתגלים ממצאים סותרים, התאוריה הייתה מוחלפת - לא נותרת על כנה.

תשובה (4): מפני שיש בהסכמה המתמשכת עליה כדי להופכה מהסבר "על תנאי" לחוק של ממש

לא נכון. בתחילת הפסקה נכתב במפורש שמדענים אינם קובעים חוקים, אלא רק מציעים הסברים "על תנאי". כלומר, אין תהליך שבו הסבר הופך לחוק - גם תאוריה מרשימה נשארת הסבר "על תנאי".

תשובה (1).

9. השאלה: נמחיש את המונח **אבגדה** בדוגמה הבאה: אם נחשים הם ארסיים **אבגדה**, משמע שלא כל הנחשים ארסיים, אבל מספר הנחשים הלא-ארסיים זניח.

נתון: ניירות מכתבים הם סגולים **אבגדה**.

איזו מן הטענות הבאות משתמעת מהנתון?

פתרון: נציב את הנתון בהסבר המקורי:

לא כל ניירות המכתבים סגולים, אבל מספר ניירות המכתבים הלא-סגולים זניח.

תשובה (1): יש ניירות מכתבים שאינם סגולים

נכון. זה בדיוק מה שמשתמע מהנתון: לא כל ניירות המכתבים סגולים, כלומר יש ניירות מכתבים שאינם סגולים.

תשובה (2): מספר ניירות המכתבים הסגולים הוא זניח

לא נכון. זה היפוך של המשמעות - מספר הלא-סגולים הוא הזניח, לא הסגולים.

תשובה (3): רוב הניירות הסגולים הם ניירות מכתבים

לא נכון. הנתון עוסק בניירות מכתבים ואומר שרובם סגולים, אך אין מכך מסקנה על כלל הניירות הסגולים בעולם.

תשובה (4): רוב ניירות המכתבים אינם סגולים

לא נכון. זה היפוך של המשמעות - רוב ניירות המכתבים כן סגולים.

תשובה (1).

10.

השאלה: סברה רווחת היא שכדי להאט את קצב השתחררות הגז ממשקה מוגז המצוי בבקבוק, יש לסגור את הפקק בחוזקה רבה. ואולם, פיזיקאים מסבירים כי אין הדבר כך, ולמעשה מרגע שהפקק סגור במידה מספקת, קצב השתחררות הגז מושפע בעיקר מכמות האוויר שבבקבוק: ככל שכמות האוויר שבבקבוק גדולה בהשוואה לכמות המשקה שבו, כך הגז משתחרר מהר יותר.

איזו מהטענות הבאות אינה עולה בקנה אחד עם דברי הפיזיקאים?

פתרון: לפי הפיזיקאים יש שני עקרונות: הראשון הוא שעוצמת סגירת הפקק אינה משפיעה על קצב השתחררות הגז, כל עוד הפקק סגור במידה מספקת. השני הוא שמה שכן משפיע הוא היחס בין כמות האוויר לכמות המשקה בבקבוק - ככל שיש יותר אוויר ביחס למשקה, כך הגז משתחרר מהר יותר.

תשובה (1): לעיתים תכופות חולף זמן רב מרגע ייצורו של משקה מוגז ועד לצריכתו, ובכל זאת בעת פתיחת הבקבוק כמות הגז במשקה גדולה, וזאת אף שהפקק לא נסגר בחוזקה רבה

עולה בקנה אחד עם דברי הפיזיקאים. לפי הפיזיקאים, חוזקת הסגירה אינה משנה כל עוד הפקק סגור במידה מספקת. כשהמשקה מיוצר הבקבוק מלא (כלומר יש מעט אוויר יחסית), לכן ייתכן שהגז נשמר לאורך זמן גם בלי סגירה בחוזקה רבה.

תשובה (2): אם בבקבוק גדול יש רק כמות קטנה של משקה מוגז, כמות הגז במשקה תקטן בתוך זמן קצר, וזאת אף אם הפקק סגור בחוזקה רבה

עולה בקנה אחד עם דברי הפיזיקאים. יש הרבה אוויר ביחס למשקה, ולכן הגז ישתחרר מהר - גם אם הפקק סגור בחוזקה רבה, כי חוזקת הסגירה אינה הגורם המשפיע.

תשובה (3): בבקבוק המלא במשקה מוגז, כמות הגז במשקה כמעט שאינה פוחתת לאורך זמן, אך רק בתנאי שפקק הבקבוק סגור בחוזקה רבה.

טענה זו אינה עולה בקנה אחד עם דברי הפיזיקאים. נטען כאן שסגירה בחוזקה רבה היא תנאי לשימור הגז, אך לפי הפיזיקאים חוזקת הסגירה אינה משנה כל עוד הפקק סגור במידה מספקת. הסיבה שהגז נשמר בבקבוק מלא היא שיש בו מעט אוויר, לא בגלל חוזקת הסגירה. זו התשובה הנכונה.

תשובה (4): כמות הגז המשתחררת ממשקה מוגז בבקבוק מלא שהפקק שלו סגור במידה מספקת פחותה מהכמות המשתחררת ממשקה מוגז בבקבוק מלא למחצה שהפקק שלו סגור באותה המידה

עולה בקנה אחד עם דברי הפיזיקאים. בבקבוק מלא יש פחות אוויר, ולכן פחות גז משתחרר. בבקבוק מלא למחצה יש יותר אוויר, ולכן יותר גז משתחרר.

תשובה (3).

11.

השאלה: ב-1895 פרסם זיגמונד פרויד, אבי תורת הפסיכואנליזה, את "הפרויקט לפסיכולוגיה מדעית", אחד ממחקריו המורכבים והנועזים ביותר העוסקים בהתנהגות האדם. אחר כך הוסיף פרויד לחיבור זה את הכינוי "פסיכולוגיה לנוירולוגים" - כינוי המשקף את שני פניו של החיבור, המבקש לא רק לתאר את מבנה המוח ואת תפקודו בהתבסס על עובדות פיזיולוגיות, אלא גם להציג דגם תאורטי שלם של הנפש ולתאר תהליכים פסיכולוגיים, נורמליים ולא-נורמליים כאחד.

איזו מהטענות הבאות נטענת בפסקה?

פתרון: בפסקה מתוארים שני פנים של החיבור: תיאור מבנה המוח ותפקודו בהתבסס על עובדות פיזיולוגיות, והצגת דגם תאורטי שלם של הנפש ותיאור תהליכים פסיכולוגיים. נכתב שהכינוי "פסיכולוגיה לנוירולוגים" משקף את שני הפנים הללו.

תשובה (1): ההוספה המאוחרת של דגם הנפש ושל סקירת התהליכים הנפשיים לחיבור "הפרויקט לפסיכולוגיה מדעית" גרמה לפרויד להוסיף לו את הכינוי "פסיכולוגיה לנוירולוגים"

לא נכון. בפסקה נכתב שהכינוי הוסף מאוחר יותר, אך לא נכתב שהתוכן עצמו (דגם הנפש וסקירת התהליכים) הוסף מאוחר. נראה ששני הפנים היו חלק מהחיבור המקורי, ורק הכינוי נוסף בדיעבד.

תשובה (2): נועזותו של "הפרויקט לפסיכולוגיה מדעית" נובעת מניסיונו של פרויד לבסס דגם תאורטי שלם של הנפש

לא נכון. בפסקה נכתב שהחיבור הוא מהנועזים ביותר, אך לא צוין במפורש מהיכן נובעת הנועזות. ייתכן שהנועזות נובעת מהשילוב בין שני הפנים, או מסיבות אחרות.

תשובה (3): הכינוי שהוסיף פרויד לחיבורו לאחר שפרסם אותו נבחר מפני שהוא מציג הן תיאור פיזיולוגי של פעולת המוח והן תיאור פסיכולוגי מקיף

נכון. בפסקה נכתב במפורש שהכינוי "משקף את שני פניו של החיבור" - תיאור מבנה המוח על בסיס עובדות פיזיולוגיות מצד אחד, והצגת דגם תאורטי של הנפש מצד שני.

תשובה (4): שני פניו של "הפרויקט לפסיכולוגיה מדעית" הם התהליכים הפסיכולוגיים הנורמליים והתהליכים הפסיכולוגיים שאינם נורמליים

לא נכון. בפסקה נכתב ששני הפנים הסתאור פיזיולוגי של המוח ודגם תאורטי של הנפש. התהליכים הנורמליים והלא-נורמליים הם חלק מהפן השני, לא שני הפנים עצמם.

תשובה (3).

12. השאלה: למרות המהפכה שהנהיג שר התקשורת, המאפשרת ללקוחות להחליף ספקית אינטרנט כל אימת שהם רוצים בכך, מספר הלקוחות שעוזבים את ספקית האינטרנט שלהם _____ לקוחות ש _____ לחברה מתחרה _____ החלפת ספקית האינטרנט _____ את הטרחה הכרוכה בהחלפה.

פתרון: המשפט מתחיל ב"למרות המהפכה" - כלומר יש ניגוד בין הציפייה לבין המציאות. הציפייה הייתה שלאחר המהפכה יותר לקוחות יעברו בין ספקיות, אך צריך להבין מה קרה בפועל ומדוע.

תשובה (1): לא עלה עלייה של ממש. מדובר בהפתעה, בעיקר לנוכח העובדה שרבים מן ה- / עברו / חסכו כסף בזכות / שלהם, אך לא במידה המצדיקה

יש כאן סתירה פנימית: אם הכסף שחסכו הלקוחות שעברו לא מצדיק את הטרחה, אין סיבה להפתעה מכך שאנשים לא עוברים.

תשובה (2): עלה מאוד. אלא שיש מי שמתפלא על כך, שכן אפילו / עברו / העידו שהחיסכון הכספי שמקורו ב- / מצדיק

המשפט אינו עקבי: אם לקוחות שעברו העידו שהחיסכון מצדיק את הטרחה, אין סיבה להתפלא שהרבה אנשים עוברים. כמו כן, מדוע **למרות** המהפכה עלה מספר הלקוחות שהחליפו ספקית אינטרנט? הרי זו הייתה מטרת הרפורמה.

תשובה (3): לא עלה עלייה של ממש. עובדה זו אינה מפתיעה, משום ש- / עברו / הסבירו שהכסף שחסכו עקב / מצדיק

ההיגיון כאן לקוי: אם לקוחות שעברו אומרים שהחיסכון **כן** מצדיק את הטרחה, זה לא יכול להיות ההסבר ללמה אנשים אחרים לא עוברים.

תשובה (4): לא עלה עלייה של ממש. אין להתפלא על כך, משום ש- / נמנעו מלעבור / הסבירו שהחיסכון הכספי שהיה צפוי מ- / אינו מצדיק

נכון. המשפט הגיוני ועקבי: למרות המהפכה, מספר העוזבים לא עלה. אין להתפלא על כך, כי הלקוחות שנמנעו מלעבור הסבירו שהחיסכון הצפוי אינו מצדיק את הטרחה. כלומר, אנשים שוקלים עלות מול תועלת ומחליטים שלא כדאי להם לעבור.

תשובה (4).

13. השאלה: הכלכלנית הרייט פרנזון ____ טענתם של הארגונים לקידום מעמד האישה, שהצעד הראשון במלחמה בעוני צריך להיות עידוד נשים לצאת לעבודה: "____, במדינות רבות השלטונות ____ מלחמה בעוני ____ עידוד כזה, שיפור החינוך בקרב אוכלוסיות חלשות."

פתרון: המשפט עוסק בעמדתה של הכלכלנית פרנזון ביחס לטענה שעידוד נשים לצאת לעבודה צריך להיות הצעד הראשון במלחמה בעוני. עלינו למצוא צירוף שיוצר משפט הגיוני ועקבי.

תשובה (1): אינה חולקת על / לדאבני / עדיין לא הפנימו את העובדה שאומנם / מחייבת / אך עוד קודם לכן יש להילחם בעוני באמצעות

יש כאן סתירה פנימית: אם פרנזון מסכימה עם הטענה שעידוד נשים הוא הצעד הראשון, איך היא יכולה לטעון שיש צעד שצריך לבוא קודם לכן?

תשובה (2): חולקת על / אומנם למרבה השמחה / כבר הפנימו ש- / לא תצלח בלי / אך עם זאת יש לדעת צעדים חשובים ודחופים יותר במלחמה זו, למשל

נכון. המשפט הגיוני ועקבי: פרנזון חולקת על הטענה שעידוד נשים הוא הצעד הראשון. היא מסכימה שמלחמה בעוני לא תצלח בלי עידוד נשים, אך לדעתה יש צעדים חשובים ודחופים יותר - כמו שיפור החינוך.

תשובה (2).

14. השאלה: דובר אנגלית בן ימינו אינו מבין את האנגלית שדוברת לפני אלף שנים. מכך היה אפשר להסיק שבנקודת זמן כלשהי היו אמורות לקרות תקלות חמורות בתקשורת בין דוברי שפה זו. הלא _____. ואולם, שינויים היסטוריים גדולים הם פעמים רבות רצף של שינויים קטנים שאינם מורגשים.

פתרון: המשפט עוסק בפרדוקס: השפה השתנתה כל כך עד שדוברים מתקופות שונות לא מבינים זה את זה, אבל לא למרות זאת היו תקלות תקשורת בדרך. החלק שמגיע אחרי המילה "ואולם" מסביר את הפתרון - השינויים היו הדרגתיים וקטנים. מכאן ניתן להסיק שהחלק שלפני המילה "ואולם" הסביר את הבעיה, כלומר את הבעייתיות שבשינוי פתאומי. עלינו למצוא משל שממחיש מדוע שינוי פתאומי היה גורם לבעיות.

תשובה (1): מערכת המשפט, למשל, מיעטה להשתנות לאורך ההיסטוריה

לא מתאים. המשפט מדבר על מערכת שלא השתנתה, בעוד הקטע עוסק בשאלה מה קורה כאשר מערכת (כמו שפה) כן משתנה. אין כאן המחשה של הבעיה שהייתה נוצרת משינוי פתאומי.

תשובה (2): אם חלק מהנהגים ינהגו לפתע על פי חוקי תנועה שונים, התוצאות יהיו הרסניות

נכון. המשל מתאים בדיוק: אם שינוי קורה בפתאומיות (נהגים נוהגים לפתע לפי חוקים שונים), התוצאות הרסניות. כך גם בשפה - אם השינוי היה פתאומי, היו תקלות תקשורת חמורות. אבל כמו שמוסבר בהמשך, השינויים הם הדרגתיים ולכן אינם מורגשים.

תשובה (3): המים שוחקים את הסלע לאיטו, אך בסופו של דבר הוא נשבר

לא מתאים. משל זה מתאר תהליך הדרגתי שמוביל לתוצאה - וזה בדיוק ההסבר שבא אחרי המילה "ואולם". המשל היה צריך להמחיש את הבעיה שהייתה נוצרת משינוי פתאומי, לא לתאר את הפתרון - אם זו הייתה ההשלמה הנכונה לקטע, המילה "ואולם" הייתה מרוקנת את הקטע החדש מהגיון, מאחר וישנה הלימה מוחלטת בין המשפט שלפניה למשפט שאחריה.

תשובה (4): רבים מהסכסוכים בהיסטוריה פרצו על רקע חוסר הבנה של האחר

לא מתאים. המשפט אינו ממחיש את הבעייתיות שבשינוי פתאומי, אלא מציין עובדה כללית על סכסוכים בהיסטוריה.

תשובה (2).

15.

השאלה: "שירת ספרד", השירה שחבורה בספרד בין המאה העשירית למאה השלוש עשרה, נחשבת לאחד הפרקים המפוארים בכל תולדות הספרות העברית שלפני העת החדשה. עד אז הייתה השירה העברית כמעט כולה שירת קודש: יוצריה היו מעין שליחי ציבור, קולה של עדת המתפללים. "שירת ספרד" נתייחדה בהיותה שירה חול, והיא עסקה בעולמו של הפרט - ביחסיו עם הזולת, בשמחותיו ובמכאוביו. לא זו בלבד, אלא שמבנה שירה והאסתטיקה שלהם היו פורצי דרך, כמו גם לכתה ביודעין ומתוך בחירה בעקבות השירה הערבית בת ימיה.

הפסקה לעיל נכתבה בתשובה לשאלה מסוימת. איזו מן השאלות הבאות היא המתאימה ביותר להיות שאלה זו?

פתרון: הפסקה מתארת את שירת ספרד ומדגישה את הייחודיות שלה: היא הייתה מעבר משירת קודש לשירת חול העוסקת בפרט, מבנה השירה והאסתטיקה היו פורצי דרך, והיא הלכה ביודעין בעקבות השירה הערבית. כל אלו מצביעים על שינוי משמעותי מהשירה העברית שקדמה לה.

תשובה (1): במה "שירת ספרד" שונה מהשירה העברית של העת החדשה?

לא מתאים. הפסקה משווה את שירת ספרד לשירה שהייתה **לפניה** (שירת קודש), לא לשירה של העת החדשה.

תשובה (2): מדוע "שירת ספרד" נחשבת מהפכנית כל כך?

נכון. הפסקה מסבירה בדיוק את זה: שירת ספרד הייתה מהפכנית כי היא שברה את המוסכמות של השירה העברית שקדמה לה - עברה משירת קודש לשירת חול, מהציבור לפרט, פרצה דרך במבנה ובאסתטיקה, והושפעה מהשירה הערבית.

תשובה (3): מה הייתה נקודת המפנה בשירה העברית במאה העשירית?

לא מתאים. הפסקה אינה מתמקדת בנקודת מפנה ספציפית אלא מתארת את מאפייני שירת ספרד לאורך תקופה ארוכה (מהמאה העשירית עד המאה השלוש עשרה).

תשובה (4): אילו תכנים אפיינו את "שירת ספרד"?

לא מתאים. התכנים (עולמו של הפרט, יחסים עם הזולת, שמחות ומכאובים) מוזכרים רק כחלק קטן מהפסקה. עיקר הפסקה עוסק בהשוואה לשירה הקודמת ובמהפכנות של שירת ספרד.

תשובה (2).

16.

השאלה: חוקרים מצאו שככל שהרעש העולה מכביש כלשהו חזק יותר, כך גבוה יותר הסיכון של הגרים בסמוך אליו ללקות באוטם שריר הלב.

משילוב של שלושה מן הנתונים שלהלן עולה הסבר לממצאי החוקרים. מה הנתון הנותן?

פתרון: עלינו לבנות שרשרת הגיונית שמקשרת בין כביש רועש לאוטם שריר הלב. בולט לעין שרק תשובה אחת מזכירה את אוטם שריר הלב, ולכן נתחיל ממנה. תשובה (1) אומרת שחשיפה לרמות גבוהות של זיהום אוויר מעלה את הסיכון ללקות באוטם שריר הלב - זהו נתון חשוב בוודאות.

כעת נחפש מה גורם לזיהום אוויר. נסתכל על תשובות (3) ו-(4): תשובה (3) אומרת שיותר מחלות נגרמות מזיהום אוויר מאשר מרעש, אך זה לא מוסיף לנו מידע - אנחנו בלאו הכי מחפשים גורם לזיהום אוויר, לא השוואה בין סוגי נזקים. לעומת זאת, תשובה (4) אומרת שכלי רכב כבדים גורמים לזיהום אוויר יותר מכלי רכב לא כבדים - אנחנו מחפשים קשר בין זיהום אוויר לכביש רועש וסביר שתשובה שמזכירה כלי רכב תוביל אותנו לקשר כזה. נמשיך "בעקבות" תשובה (4). נותר לקשר בין כביש רועש לכלי רכב כבדים. תשובה (2) אומרת שככל שבכביש נוסעים יותר כלי רכב כבדים, כך הוא רועש יותר. הגענו לכביש רועש ולכן זהו הנתון שמשלים את השרשרת.

שלושת הנתונים (1), (2) ו-(4) יוצרים יחד הסבר מלא: כביש רועש מעיד על נסיעת כלי רכב כבדים, שגורמים לזיהום אוויר, שמעלה את הסיכון לאוטם שריר הלב. לכן הנתון המיותר הוא הנתון שבתשובה (3).

תשובה (3): יותר מחלות נגרמות עקב חשיפה לזיהום אוויר מאשר עקב חשיפה לרעש

תשובה (3).

17. השאלה: עשרה ילדים עמדו באותה תחנת אוטובוס. כשעצר שם האוטובוס של קו 66, עלו אליו כמה מהם. ידוע כי:

- כל הילדים שנעלו נעלי ספורט עלו לאוטובוס.
- כל הילדים שעלו לאוטובוס גרים בכפר סביונים.
- אם כך, לא ייתכן שאחד מעשרת הילדים -

פתרון: נבנה את השרשרת ההגיונית מהנתונים: אם ילד נעל נעלי ספורט, הוא בהכרח עלה לאוטובוס. ואם הוא עלה לאוטובוס, הוא בהכרח גר בכפר סביונים. כלומר: כל ילד שנעל נעלי ספורט גר בכפר סביונים. נחפש תשובה שסותרת את המסקנה הזו.

תשובה (1): נעל סנדלים והוא גר בכפר סביונים

ייתכן. ילד יכול לגור בכפר סביונים גם אם לא נעל נעלי ספורט ולא עלה לאוטובוס.

תשובה (2): נעל סנדלים והוא גר בכפר שקמים

ייתכן. ילד שנעל סנדלים לא בהכרח עלה לאוטובוס, ולכן יכול לגור בכל מקום.

תשובה (3): נעל נעלי ספורט והוא גר בכפר סביונים

ייתכן. זה בדיוק מה שמתחייב מהנתונים - ילד שנעל נעלי ספורט עלה לאוטובוס וגר בכפר סביונים.

תשובה (4): נעל נעלי ספורט והוא גר בכפר שקמים

לא ייתכן. אם ילד נעל נעלי ספורט, הוא עלה לאוטובוס, ואם עלה לאוטובוס - הוא גר בכפר סביונים. לכן לא ייתכן שילד נעל נעלי ספורט וגר בכפר שקמים.

תשובה (4).

הבנת הנקרא (שאלות 18-23)

18. **השאלה:** המכולה "אינה אחת מהן" (שורה 2), כלומר **אין היא** אחת מהמצאות ש -

פתרון: בתחילת הטקסט נכתב: "על כמה המצאות נהוג לומר שהן שינו את העולם. כאלה הן למשל מכונת הדפוס, נורת החשמל והמחשב. המכולה... אינה אחת מהן." כלומר, המכולה אינה נמנית על ההמצאות **שנהוג** לומר עליהן ששינו את העולם - אף שבפועל, כפי שהטקסט ממשיך לתאר, היא **כן** חוללה מהפכה עצומה.

תשובה (1): אנשים טועים לחשוב כי לא היו כרוכות בפריצת דרך טכנולוגית

לא נכון. הטקסט לא עוסק בטעויות של אנשים לגבי ההמצאות האחרות.

תשובה (2): חוללו תמורות גדולות בחברה האנושית

לא נכון. הביטוי "נהוג לומר" מתייחס לתפיסה הרווחת, לא בהכרח למציאות. גם המכולה חוללה תמורות גדולות בפועל.

תשובה (3): רבים סבורים שהשפעתן על החברה האנושית הייתה מכרעת

נכון. הטקסט אומר שעל המצאות מסוימות "נהוג לומר" ששינו את העולם - כלומר רבים סבורים שהשפעתן הייתה מכרעת. המכולה אינה נמנית על המצאות אלו, אך שלא בצדק, מפני שהשפעתה הייתה עצומה.

תשובה (4): חשיבותן העיקרית נעוצה בעצם היותן כרוכות בפריצת דרך טכנולוגית או מדעית

לא נכון. מידע זה מופיע בהמשך הטקסט, אך אינו רלוונטי לביטוי "אינה אחת מהן".

תשובה (3).

19. השאלה: המשפט שלפניכם לקוח משורה 5, ובכל פעם הודגשה בו מילה אחרת. איזו מן ההדגשות מבטאת את כוונת המשפט בקטע באופן הטוב ביותר?

פתרון: המשפט עוסק בעובדה שרוב המוצרים שאנחנו משתמשים בהם יוצרו בארצות רחוקות. הקטע כולו עוסק במהפכה שחוללה המכולה בתחבורה הימית: לפני המכולה, עלויות ההובלה היו גבוהות מאוד ולכן ייבוא מארצות רחוקות לא היה כדאי. המכולה שינתה את זה, וכיום אנו רואים את הייבוא מארצות רחוקות כמובן מאליה. ההדגשה צריכה לשקף את הניגוד בין העבר להווה - מה שלא היה מובן מאליה פעם, נראה לנו מובן מאליה היום.

תשובה (4): העובדה שרוב המוצרים שאנחנו משתמשים בהם יוצרו בארצות רחוקות נראית לנו כיום מובנת מאליה

נכון. ההדגשה על "כיום" מבטאת את הניגוד המרכזי בקטע: בעבר ייבוא מארצות רחוקות לא היה נפוץ בגלל עלויות ההובלה, אך כיום, בזכות המכולה, זה נראה לנו מובן מאליה.

תשובה (4).

20. השאלה: לפי הפסקה השנייה, מדוע בראשית המאה העשרים לא ייבאו מוצרים שהיה אפשר לייצר בייצור מקומי?

פתרון: בפסקה השנייה נכתב שעד אמצע המאה העשרים הייתה התובלה הימית יקרה ביותר, ולכן רוב הסחר היה במוצרים שהמדינות המייבאות לא יכלו לייצר בעצמן. כלומר, לא היה כדאי לייבא מוצרים שאפשר לייצר מקומית.

תשובה (1): מפני שבתקופה זו הייתה עלות ההובלה ממדינות רחוקות גבוהה מהפער שבין עלות הייצור המקומי לעלות הייצור באותן מדינות

נכון. גם אם עלות הייצור בארץ רחוקה הייתה נמוכה יותר, עלות ההובלה הגבוהה ביטלה את הכדאיות הכלכלית של הייבוא. לכן היה משתלם יותר לייצר מקומית.

תשובה (2): מפני שהפערים בין עלויות הייצור בכל ארץ וארץ היו אז נמוכים מאוד, ולכן הביקוש למוצרים מייבואים היה מועט

לא נכון. בטקסט נכתב שבמדינות אחרות "הייתה עלות הייצור נמוכה בהרבה" – מכאן שהפער היה גבוה. הסיבה שלא יובאו מוצרים הייתה עלות ההובלה הגבוהה, לא העדר פערים בעלויות הייצור.

תשובה (3): מפני שעלויות הייצור בארצות הרחוקות היו גבוהות אז, וזאת בשל היעדר תשתית תעשייתית המתאימה לייצור רחב היקף

לא נכון. להפך, הסוגיה הנידונה בקטע היא של מקרים בהם עלות הייצור במדינות אחרות הייתה נמוכה יותר, אך למרות זאת לא השתלם לייבא את המוצרים.

תשובה (4): מפני שלא היו אז טכנולוגיות המאפשרות ייצור המוני של מוצרים זולים, ולמוצרים יקרים מתוצרת חוץ לא היה די ביקוש שיהפוך את ייבואם לכדאי

לא נכון. בטקסט לא צוין שלא היה ביקוש למוצרים יקרים תוצרת חוץ, אלא להפך: הפלפל השחור מתואר כתבלין אשר היה "סמל ליוקרה ועושר", כלומר כן היה לו ביקוש.

תשובה (1).

21. השאלה: לפי הפסקה השלישית, מה היה קורה אילו הייתה כל מדינה קובעת תקן משלה לגודלה ולצורתה של המכולה?

פתרון: השאלה שואלת למעשה מה היה קורה אילו לא היה תקן אחיד למכולות. בפסקה השלישית נכתב שהמהפכה האמיתית הייתה הסטנדרטיזציה - קביעת גודל אחיד למכולות בכל העולם, ומוסבר שאם לכל מדינה היה תקן שונה, המכולות של מדינה אחת לא היו מתאימות לתשתיות של מדינה אחרת.

תשובה (1): לא היה אפשר להעביר מכולות ממשאיות לספינות

לא נכון. כן היה אפשר להעביר מכולות ממשאיות לספינות – החיסרון טמוך בכך שבמעבר בין מדינות היה צורך לפרוק את תכולתן ולארוז אותן מחדש במכולה בגודל המתאים.

תשובה (2): במקרים רבים היה קשה הרבה יותר לארוז מוצרים במכולות ולפרוק אותם מהן

לא נכון. הקושי באריזה ובפריקה של מוצרים מהמכולה אינו תלוי בגודל המכולה, ולכן לא מושפע מהתקן הבין-לאומי. התקן הבין-לאומי רלוונטי למעבר מוצרים בין מדינות.

תשובה (3): במקרים רבים, כדי להשלים את המסע מהמפעל ליעד היה צורך לפרוק את המוצרים מהמכולה ולהעבירם למכולה אחרת

נכון. אם לכל מדינה תקן שונה, כאשר מכולה מגיעה למדינה אחרת היא לא תתאים לתשתיות המקומיות. לכן יהיה צורך לפרוק את הסחורה ולהעבירה למכולה בגודל המתאים לאותה מדינה - בדיוק מה שהמכולה האחידה נועדה למנוע.

תשובה (4): היה צורך להתאים את מבנה ספינות התובלה כך שיוכלו להכיל מכולות בגדלים שונים זה מזה

לא נכון. ספינות יכולות להכיל מכולות בגדלים שונים, אך זה לא יעיל. בטקסט נכתב שכדי לנצל את נפח הספינה באופן מיטבי, כל המכולות צריכות להיות באותו גודל. הבעיה אינה ביכולת של ספינות התובלה להכיל מכולות בגודל שונה, אלא בכך ששיטה זו פחות יעילה מאשר הובלת מכולות בגודל אחיד.

תשובה (3).

22. השאלה: לפי הפסקאות השנייה והשלישית, באיזו מהאפשרויות הבאות הדברים מובאים לפי סדר הזמנים הנכון?

פתרון: נעקוב אחר סדר האירועים בפסקאות: תחילה מתואר המצב לפני המכולה - מעטים יכלו להרשות לעצמם מוצרים מיובאים בגלל עלויות ההובלה. אז מקלין המציא את המכולה. לאחר מכן הושגה הסכמה בין-לאומית על גודל המכולות, ובעקבות זאת מדינות נאלצו לשנות את התשתיות שלהן.

תשובה (1): ייבוא מוצרים למדינות מפותחות היה יקר – מדינות רבות הסכימו על תקנים אחידים בתחום האריזה והשינוע – מקלין המציא את המכולה – כמה מדינות היו צריכות לשנות חוקים ותשתיות

לא נכון. התקן האחיד נקבע בעקבות המצאת המכולה, לא לפני.

תשובה (2): הובלת הסחורות בדרך הים חייבה כוח אדם רב – המכולה נכנסה לשימוש נרחב – היו מדינות ששינו את החוקים והתשתיות שלהן – נקבע שגודל המכולות בעולם יהיה אחיד

לא נכון. שינוי החוקים והתשתיות הגיע בעקבות הסטנדרטיזציה, לא לפני. קודם נקבע התקן האחיד, ורק אז מדינות נאלצו להתאים את התשתיות שלהן לתקן החדש.

תשובה (3): מעטים יכלו להרשות לעצמם מוצרים מיובאים – מקלין המציא דרך פשוטה להעמיס ולפרוק ספינות – הושגה הסכמה בין-לאומית על גודל המכולות – כמה מדינות נאלצו לשנות את התשתיות שלהן

נכון. זהו סדר הזמנים הנכון: קודם הייבוא היה יקר, אז הגיעה ההמצאה של מקלין, אחר כך ההסכמה הבין-לאומית על התקן, ולבסוף מדינות שינו את התשתיות בהתאם.

תשובה (4): התפתחויות טכנולוגיות הוזילו את הסחורה המיובאת – כמה מוצרים שייצורם זול נחשבו יוקרתיים – המכולה החליפה את תא המטען של המשאית – נקבע תקן בין-לאומי בנוגע למכולות

לא נכון. קודם המוצרים שייצורם זול נחשבו יוקרתיים (מכיוון שאמנם ייצורם היה זול במדינות אחרות, אך

הובלתם למדינות מפותחות היה יקר מאוד והפך אותם ליוקרתיים כתוצאה מכך, ורק **אחר כך** התפתחויות טכנולוגיות הוזילו את הסחורה.

תשובה (3).

23. השאלה: על פי הפסקה האחרונה, באיזו מן השאלות הבאות הדעות חלוקות?

פתרון: בפסקה האחרונה נכתב שהמכולה לא היטיבה עם כולם: מפעלים רבים נסגרו, עשרות מיליונים איבדו את עבודתם, והתובלה הימית גורמת לזיהום סביבתי. לאחר מכן נכתב: "האם מדובר במחיר שראוי לשלם בעבור התועלת שבמסחר הבין-לאומי? על כך הדעות חלוקות".

תשובה (1): האם התועלת שאנו מפיקים מהגידול העצום במסחר הבין-לאומי מפצה על הנזקים החברתיים והסביבתיים שהוא גורם?

נכון. זו בדיוק השאלה שעליה הדעות חלוקות לפי הטקסט - האם התועלת שווה את המחיר (פיטורים וזיהום).

תשובה (2): האם יש להאשים את המכולת בנזקים שהמסחר הבין-לאומי גורם, או שנזקים כאלה היו נגרמים גם בלעדיה?

לא נכון. בטקסט נכתב שהמכולה גרמה לנזקים מסוימים, אך לא נשאלת השאלה האם הנזקים היו קורים גם בלי המכולה. השאלה שעליה הדעות חלוקות היא האם התועלת מצדיקה את הנזקים, לא מי אחראי להם.

תשובה (3): האם פיטוריהם של מיליוני עובדים במדינות המפותחות ופגיעה גוברת בסביבה הם תוצאות בלתי נמנעות של הגידול בנפחו של המסחר הבין-לאומי?

לא נכון. בטקסט נכתב שהפיטורים והזיהום הם תוצאות של המסחר הבין-לאומי, אך לא נשאלת השאלה האם ניתן היה למנוע אותם. המחלוקת היא על האם המחיר ראוי, לא על האם היה ניתן למנוע אותו.

תשובה (4): האם צמצום הנזקים הסביבתיים הכרוכים בגידול היקף המסחר הבין-לאומי מצדיק את פיטוריהם של מיליוני פועלים במדינות המפותחות?

לא נכון. בטקסט הנזק הסביבתי והפיטורים מוצגים שניהם כחלק מהמחיר של המסחר הבין-לאומי. השאלה היא האם התועלת מצדיקה את שניהם יחד, לא האם האחד מצדיק את השני.

תשובה (1).